

תקציר הצעת המחקר: השפעת תכונות קנה החיטה על יצרנות ואיכות מספוא

בעונות החולפות (2018, 2019) מעל 60% משטחי החיטה שנקצרו ייעדו למספוא, עליה של בין 20%-30 בהשוואה להתפלגות ייעוד שדות החיטה בשנים 2014 ו-2015 (מידע אישי, יואב גולן). הירידה בהיקף הכללי של שטחי העיבוד (ירידה של 7.5% מ-2014 ל-2019) כמו גם הביקוש הקבוע למזון גס של ענף הרפת מאיצים מגמה זו ומדגישים את תלות משק מעלי הגרה בגידול מספוא חיטה מקומי. בעולם, נזקי היבול כתוצאה מרביצה מוערכים בין 31%-80%. גם בארץ גורמת הרביצה לנזקי יבול כבדים בעיקר בעונות עתירות משקעים. מחקר מקדים מצא שגם תכונות קוטר הקנה וגם תכונות עובי הדופן (קנה מלא) עשויים לתרום לעמידות צמח החיטה לרביצה. בעולם קיימים זנים בעלי קנה מלא, תולדה של טיפוח מכון לעמידות כנגד מזיקים. מאז ומתמיד כל זני החיטה בארץ הם חלולי קנה. לא זו אף זו, זנים בעלי קנה מלא לא נבחנו מעולם בתנאים של ממשק חקלאי אינטנסיבי בישראל מה גם שמידת ההשפעה של תכונות הקנה המלא וקוטר הקנה על יבול הביומסה (ח"י), הרכבו והאיכות ההזנתית לפרות חלב נחקרה מעט מאד. המחקר הנוכחי כוון בין השאר לסגירת פער זה ומציע בפעם הראשונה לבחון את השפעת תכונות הקנה על יבול ואיכות המספוא הגס. זאת במטרה להשתמש בשונות הקיימת בקווי טיפוח של חיטה לשיפור יבול ואיכות מספוא בתנאי הארץ.

במחקר הנוכחי, מכיוון שכל צמד קווים חלק דמיון פנוטיפי בתכונות אגרוטכניות מרכזיות (גובה קמה, מועד השתבלות וכו'), התאפשר לנו להתמקד בהשפעת התכונה הנבחנת העיקרית (דחיסות הקנה) על יצרנות הביומסה והאיכות ההזנתית. סיכום הממצאים של מחקר זה מצביע כי החדרת תכונות קנה דחוס ע"י הכלאות עם זני חיטה מקומיים אינה פוגעת ביבול ובאיכות ההזנתית לפרות חלב. ממצא זה מרמז על הפוטנציאל הקיים בשילוב תכונה זו בטיפוח זני חיטה דו תכליתיים. לסיכום - נדרש המשך בחינה של קווים מצטיינים וסביבות גידול נוספות, בכדי לבסס את הערך התזונתי והכלכלי של חיטה בעלת תכונות קנה משופרות, וגם בכדי לענות על שאלות רבות בנוגע ליישומיות של שילובה בממשק ההזנה ברפת החלב הישראלית.